

XV. Diplomový kurz Montessori 2009-10

Úvaha na téma:

Objevování ROLE „dobré“ matky s přístupem Montessori

Zpracovala: Lada Pilařová

Prohlašuji, že jsem úvahu zpracovala samostatně a použila jen citovanou literaturu.

V případě doporučení oponenta svoluji – nesvoluji s uveřejněním své práce na odborné - veřejné části webových stránek Společnosti Montessori.

Podpis:

Datum: 27.9.2009

Jak vychovávat „dobře“ děti? Kde najít ten správný návod? To jsou aktuální otázky mnoha maminek včetně mne. A tato esej bude pojednávat o hledání a objevování role „dobré“ matky v mém případě. Ta, která hledá a využívá nové přístupy a poznatky.

Jmenuji se Lada Pilařová a je mi 38 let. Na své životní cestě jsem prošla vysokoškolským vzděláním v oboru ekologie a dvěma zahraničními studijními pobyty. A právě na nich jsme se hlavně zabývali trvale udržitelným rozvojem, jak zajistit, aby budoucí generace měly alespoň stejné podmínky k životu jako stávající. Sedm let jsem pracovala jako podnikový ekolog a intenzivně jsme zaváděli úspornější a šetrnější způsoby při výrobních a kancelářských činnostech s ohledem na životní prostředí. Už tehdy má práce souvisela s učením a vysvětlováním nových věcí tak, aby byly zajímavé a smysluplné a lidé byli vnitřně motivováni měnit svůj postoj a věci kolem sebe. Už zde jsou vidět principy podobné s přístupem PMM.

A pak přišlo dlouho očekávané první dítě-dcera a k jejímu opečovávání jsem přistupovala velmi zodpovědně. Mnoho knih na toto téma jsem měla prostudované a zajímala jsem se také o alternativní přístupy jako např. nošení dětí v šátku apod. Někdy jsem z povzdálí zaslechla Waldorfská pedagogika či Montessori, ale vše bylo pouze z doslechu. Je až s podivem, že tento typ literatury se moc v běžných knihkupectvích sehnat nedá. Člověk po těchto informacích musí opravdu pátrat a až později mě bylo doporučeno se podívat v pražských knihovnách a tam jsem našla jediný titul od Maria Montessori – Tajuplné dětství.

Tato kniha mě velice obohatila a pomohla mi pochopit různé situace při výchově dětí. Způsob, jakým popisuje Maria Montessori své pozorování a objevy při práci s dětmi je velmi jasný a promyšlený z mnoha stránek jak psychologické, biologické, náboženské, či duchovní. A tak jsem se začala dívat na výchovu dětí více s respektem a úctou k tak láskyplné a čisté bytosti, k něčemu až tajuplnému a citlivému, která nás může vést na naší cestě uvědomění. Jaká by měla být role správné matky? Domnívám se, že se má učit čisté lásky od dítěte.

Jaké by mělo být poslání rodičů? Podívejme se na citaci Maria Montessori z knihy Tajuplné dětství: „*Rodiče dítěte nejsou jeho stvořitelé, ale jeho opatrovníci. Musí ho ochraňovat a mít na zřeteli jeho zájmy, jako někoho, kdo přejal zodpovědnost za slabšího. Ve svém vznešeném poslání by měli oživit lásku, kterou příroda zasela do jejich srdcí, a měli by se snažit pochopit, že tato láska je vědomým vyjádřením hlubšího citu, který nesmí být pošpiněn sobectvím nebo leností. Rodiče by měli převzít zodpovědnost za řešení velkého společenského problému dnešní doby, kterým je boj za uznání práv dítěte na celém světě.*“ Toto je citace z poslední kapitoly - Poslání rodičů a před tím je kapitola – Práva dítěte, kde je rozvedené téma trestání.

Je pravdou, že ještě stále mnoho rodičů používá výchovnou metodu trestů, kterou zná z dětství a o jiných metodách neví. Nemyslím tím nezbytně fyzické týrání, ale patří sem i urážky, nadávky a zstrašující výhrůžky. A právě při trestech se vytrácí ta potřebná láska, která dítěti má poskytnout bezpečné prostředí. A v tom vidím odkaz PMM opravdu nadčasový a zároveň velmi apelující pro správnou roli rodičů.

Možná to zní jako klišé, co je míněno tím, že bychom měli oživit lásku? Vždyť přeci každý rodič miluje své dítě! A potom si říkám, ale jak je možné, že i někdy já nevědomky použiji nějakou formu trestů – zvýším hlas a začnu nadávat plná zlosti a frustrace, že tu rodičovskou roli nezvládám a pak mě to moc mrzí a říkám si, ale vždyť to nebylo nutné. Už jsem dokonce i viděla pár rodičů, kteří uhodí dítě a potom ho s láskou chlácholí a říkají, že mělo být poslušné a

nebo, že si to zaslouží. Něco mě říkalo, že je tu velká souvislost s celkovým psychickým stavem rodičů. Pokud je rodič v nepohodě, reaguje podrážděně na nejbližšího člověka v okolí. A v případě matky je to právě to nebohé dítě.

A tak uvažuji dál, jak se zbavit té nepohody, když jsou matky maximálně vyčerpány při výchově dětí. V mém případě jsem měla druhé dítě – syna jen o 22 měsíců mladšího a v jeden čas jsem se starala skoro o dvě miminka včetně přebalování obou dvou. Bylo to velmi náročné období ještě podbarvené obdobím dceřiných vzdorů a vzteků. Příruček jsem měla načtených spousta a stále jsem zkoušela nové a nové způsoby včetně pevného objetí popisované od autorky Jiřiny Prekopové a nebo nekonečné vysvětlování, přemlouvání apod.

Jednoho dne jsem dostala další typ na výchovu dětí a tou je kniha Respektovat a být respektován, která mě konečně dala jak vysvětlení, tak konkrétní návody, jak řešit konfliktní situace s dětmi včetně vztekání, neposlušání, či až hrozeb ze strany dítěte, že kvůli mně umře... A dokonce navržené způsoby komunikace ihned zabíraly např. empatické reakce, dávání možností volby či přirozený důsledek. Na školeních jsem se přímo dozvěděla od lektorky Jany Nováčkové více o Montessori pedagogice, kterou tam s nadšením vyzdvihovala.

A netrvalo dlouho k mému dalšímu kroku k nastoupení do diplomového kurzu Montessori. Při prvním vstupním týdnu, jsem si začala uvědomovat, že role dobré matky se může v mnohých aspektech velmi inspirovat od Marie Montessori. Na kurzu jsme opět měli dva úžasné dny s autorkami knihy Respektovat a být respektován, tedy informacemi jakým způsobem „efektivně“ komunikovat s dětmi. Myslím si, že tato publikace by se měla stát povinným předmětem ve školách, protože z ní mohou čerpat všichni, jak učitelé, tak žáci, tak rodiče. Na kurzu jsme se také dozvěděli o životě Marie Montessori, pojmy a principy PMM a poslední část byla věnována cvičení ticha a různým dalším cvičením pro osobní rozvoj pedagoga.

Tu poslední část kurzu jsem vnímala velmi terapeuticky a opět jsem si uvědomila, jak je důležitá role Montessori pedagoga, potažmo role „dobré“ matky. Jaký je mezi nimi vlastně rozdíl? Pedagog má na starost několik dětí ve školce a matka má nestarost své vlastní děti. V tom druhém případě, tam může vznikat více emocionálních vypětí, či jiné prostředí (ne úplně montessori), další lidé podílející se na výchově, třeba ne velmi nakloněni PMM. Nicméně se domnívám, že role dobré matky se může v mnohém velmi inspirovat z role pedagoga.

Asi ne náhodou Maria Montessori zdůrazňuje důležitou roli pedagoga, tedy člověka pracujícího s dětmi podobně jako matka. V kapitole – Duchovní příprava učitele z knihy Tajuplné dětství – Maria Montessori zdůrazňuje: *„Nejdůležitějším požadavkem na učitele je správná skladba jeho vnitřních dispozic. Trváme na tom, že učitel se musí vnitřně připravovat tak, že sám sebe systematicky studuje, aby se mohl postupně zbavit všech zakořeněných defektů, které stojí v cestě jeho zdravým vztahům s dětmi. Musíme se naučit vidět se očima ostatních. Napřed vyjmi břevno z oka svého a pak jasně uvidíš, jak vyjmout smítka z oka dítěte.“* Domnívám se, že v těchto myšlenkách je důležitý odkaz i pro matky, které chtějí vychovávat dobře své dítě, napřed se musí podívat na sebe. Najít své negativní emoce a s nimi pracovat, rozpoznat je a umět je zastavit svým pozorováním – ne unáhlenou akcí či reakcí.

Jaké jsou zásady Montessori pedagoga? Z dvanácti principů, které vytvořila Maria Montessori podtrhnu jen několik, které se zabývají více osobností:

- dokáže pracovat s koncentrací pozornosti – navození vnitřního klidu, předcházení stresovým situacím, klidné a pomalé koordinované pohyby – zkrátka vyrovnaný člověk
- Pozorující a respektující potřeby dítěte bez možného vyrušení
- Vždy připraven pomoci, pokud je o pomoc požádán
- Vytvářející připravené prostředí
- Umějící naslouchat a potom se ptát, avšak jen tehdy když je o pomoc požádán
- být aktivním, když zprostředkovává dítěti vztah s okolím, být pasivním, pokud se tento vztah již uskutečnil
- umět si přiznat chybu

Jak píše Maria Montessori v knize Tajuplné dětství: „*Pokud se někdo chce stát učitelem v našem systému, musí sám sebe poznat a potlačit v sobě sklony k tyranii. Tyranie odmítá diskusi. Obklopuje jednotlivce neproniknutelnou zdí vynucené autority. Dospělí ovládají děti pod záminkou přirozených práv. Učitel musí očistit své srdce od pýchy a zloby. Musí se umět pokořit a naplnit své srdce dobročinností. Tyto ctnosti v sobě musí pěstovat, neboť taková příprava mu dodá duševní rovnováhy, bez níž se ve své práci neobejde.*“

Když se důkladně zamyslím nad těmito zásadami, říkám si, kdy dosáhnu těchto úžasných vlastností i v roli matky? V každém případě se domnívám, že odkaz Marie Montessori byl opravdu nadčasový a pro hledající matky je velmi inspirující.

Už v prvním bodě je základním a tedy nejdůležitějším pravidlem BÝT V POHODĚ=VYROVNANÝ ČLOVĚK. Až potom můžeme splňovat další vlastnosti pedagoga nebo správné matky. Tedy pokud člověk není v pohodě, tak především pracovat hlavně na sobě, aby co nejdříve získal harmonii a tu si udržel při další práci.

Otázkou je, jak tuto harmonii získat? Odpověď se mi dostala na kurzu Montessori. Práce s tichem. Ať už je to chůze po elipse, malování, výtvarničení, automatická kresba, atd. Všeobecně vzato je to práce s tichou koncentrací na jednu činnost. A když máme my dospělí vlastní zážitek z kurzu, jak to uklidňuje a pomáhá, tak to nám dává vnitřní sílu v pokračování s prací na sobě a dále s dětmi.

Na závěr bych chtěla poděkovat společnosti Montessori za možnost studovat v tomto kurzu, který mi pomáhá být lepší matkou mých dětí díky informacím z PMM, které jsou zatím dost těžko dostupné. Věřím, že tyto zkušenosti osloví i další matky a na základě jejich zájmu budou vznikat vzdělávací rodinná centra, kde tyto informace budou k dispozici a každá matka se bude moci dozvědět více o výchově dětí a vybrat si z toho, co jejímu srdci bude nejbližší.

Shrnutí:

Tato esej se zamýšlí nad hledáním role dobré matky a PMM. V úvodu popisuje, jak je těžké získat detailnější informace o odkazu Marie Montessori. Rozebírá poslání rodičů tak, jak jej cituje Maria Montessori o potřebě lásky a uznání práv dítěte. Na základě práv se pozastavuje nad výchovnými praktikami – tresty. Dále pokračuje v popisu kurzů Montessori a Respektovat a být respektován, jak mohou napomoci v roli dobré matky. V druhé části se zabývá zásadami Montessori pedagoga a její podobnosti s rolí matky. Ke konci vyzdvihuje důležitost vnitřního klidu pro práci se sebou a s dětmi a napovídá, jak získat harmonii a jaké může být další pokračování.

Použitá literatura:

RÝDL, K.: Metoda Montessori pro naše dítě. Pardubice 2007.

Pavel Kopřiva, Jana Nováčková, Dobromila Nevolová, Tatjana Kopřivová – Respektovat a být respektován, Kroměříž, Spirála 2008

Maria Montessori – Tajuplné dětství, Praha 1998

POSUDEK úvahy diplomového kurzu Montessori XV. kurz

Autor: _____

Název: _____

Autor posudku: _____

V hodnocení využijte slovní vyjádření s respektováním charakteru a zaměření práce

Aktuálnost problematiky, originalita práce, využitelnost, přínos. Výstižnost názvu

Úroveň a kvalita, akceptování principů a teorie PM. Originalita, samostatnost zpracování, vzhled autora do problematiky, literární prameny, využití databází, zahraniční literatury...

Formální zpracování práce, jazyková a stylistická úroveň, rozsah práce, grafická úprava práce, dodržení publikační normy, úprava textu, prohlášení, svolení s publikací

Celkové hodnocení práce a její specifika, obohacení metodiky, rozvoj teorie. Vyznačení event. chyb a nedostatků.

Ev. další poznámky

Otázky k obhajobě:

Hodnocení celkem: *Doporučuji- nedoporučuji práci k obhajobě:*

Navrhuji - nenavrhuji zveřejnění práce

Datum: _____ **Podpis:** _____